

№ 6/1966.

FINANSUTSKOTTETS betänkande № 6/1966 med anledning av Ålands landskapsstyrelses framställning till Ålands landsting med förslag angående utverkande av extraordinarie anslag för ersättning av 1965 års skördeskador (12/1966).

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget inbegär utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört lantrådet Hugo Johansson, landskapskamreraren Henrik Gustafsson och landskapsagronomen Ernst Johansson, samt i ärendet också överlagt med landskapsstyrelsen vid gemensamt sammanträde, härmed vördsamt anföra följande:

De under år 1965 inträffade katastrofala skördeskadorna i landskapet har medfört ett betydande inkomstbortfall för lantbruket. Detta har även återverkat på hela landskapets näringsliv på ett kännbart sätt. Verknin-garna av skördeskadorna kommer sålunda att influera på de ekonomiska villkoren för en betydligt större krets i landskapet än enbart lantbruks-befolkningen. Också kommunalförvaltningen kommer, i synnerhet i kommu-ner med betydande skatteintäkter från jordbruket, att ställas inför eko-nomiska problem, som icke varit förutsedda. Kommunerna förfoga i allmän-het icke över tillräckliga skatteutjämningsfonder, utan blir tvungna att klara finansieringen med anlitan-de av andra utvägar. Fördenskull har skattelättnader av tillräcklig omfattning icke kunnat beredas lantbruks-befolkningen och på denna väg är det för övrigt icke heller möjligt att utjämna det inkomstbortfall, som blev följdén av 1965 års skördeskador.

År 1962 drabbades praktiskt taget hela landet av betydande skördeska-dor på grund av ogynnsam väderlek. Landskapets lantbrukare hade dock mindre kännning härav än deras yrkesbröder i andra landsdelar och de till landskapet utbetalade ersättningarna var få och uppgick till ringa be-lopp. För år 1965 kan man konstatera ett i stort sett motsatt förhållan-de i det att skördeskadorna då var allmänt förekommande i landskapet men i riket endast inom ett fåtal begränsade områden hade en motsvarande om-fattning. Utskottet anser, att landskapets lantbruksbefolkning därför måste anses berättigad till en ersättning i huvudsak enligt samma grun-der, som tillämpades i hela landet år 1963, då 1962 års skördeskador er-sattes.

Den omständigheten, att skördeskadorna i landskapet icke infalla un-der samma år som motsvarande skador inträffar i riket, kan inte tillmätas sådan betydelse, att landskapets inbyggare därför borde förvägras er-sättning. Enligt 29 § självstyrelselagen skall den ordinarie utjämningen mellan landskapet och riket verkställas bl.a. med beaktande av att "land-skapet genom utjämningen skall komma i åtnjutande av enahanda förmåner,

som på motsvarande områden beredas övriga delar av riket". Denna princip bör också anses vägledande för extraordinarie anslag såsom allmän princip, eftersom i 30 § samma lag stadgas, att sådant anslag icke får beviljas "till högre belopp än vad som för motsvarande ändamål anslås i andra delar av riket, därest icke på Åland rådande prislägen, landskapets särförhållanden och avskilda läge eller befolkningens särskilda levnadsbetingelser påkalla avvikelser härutinnan." Det har också ofta förekommit och måste betraktas som fullt riktigt, att anslag i landskapet upptagits ett annat år än i riket, ehuru det skett för samma ändamål, beroende på att det av tekniska skäl varit omöjligt att uppnå kongruens i budgetår.

I riksbudgeten upptages så gott som varje år ett anslag under rubriken "Av naturkrafter föranledda skador å växtligheten" (år 1966 under 11 Ht. XXVI:16). Ur anslaget erlägges ersättning för skador av frost, översvämning och hagel. Sådana skador förekomma praktiskt taget icke alls i landskapet. I landskapet är knappast någon annan naturkatastrof tänkbar än just den samverkan av flera ogynnsamma väderlekstyper, som förekom år 1965 och som lyckligtvis förekommer ytterligt sällan med så exceptionella verkningar. Men den omständigheten, att en skördekatastrof i landskapet icke har exakt samma orsaker som i riket, kan icke heller tillmätas sådan betydelse, att landskapets lantbrukare därför borde förvägras ersättning.

Utskottet finner därför, att landskapsstyrelsens förslag om utverkande av extraordinarie anslag för 1965 års skördeskador grundar sig på riktiga förutsättningar. Då det föreslagna anslagsbeloppet förutsätter ersättning i samma utsträckning, som i riket erlades på grund av 1962 års skördeskador, torde också beloppet kunna omfattas.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet härmed vördsamt föreslå,

att Landstinget måtte hos Ålandsdelegationen
anhålla om ett extraordinarie anslag om 430.000
mk för ersättande av 1965 års skördeskador genom
en sålydande framställning:

Till Ålandsdelegationen,

från Ålands landsting.

På grund av exceptionellt ogynnsamma väderleksförhållanden under år 1965 drabbades det åländska lantbruket av stora skördeförluster. Efter en kall och torr vår och försommar följde en varm och nederbördsrik skördeperiod. Dessa två väderlekstyper, vardera ogynnsamma, samverkade till en mycket försenad utveckling av samtliga grödor. Mognadsstadiet för

stråsåden inföll c. 5 veckor senare än normalt, och skörden försenades ytterligare av den fuktiga väderleken. Samtliga stråsådesslag drabbades härigenom av omfattande kvalitetsskador, främst groningsskador. För så gott som alla grödor blev skörderesultatet både kvantitativt och kvalitativt avsevärt under genomsnittet.

De ogynnsamma väderleksförhållandena berörde hela landskapet, med endast mindre lokala variationer. I landet i övrigt var skördeskadorna av jämförelsevis ringa omfattning. Till och med i det närliggande Åboland kunde spannmålsskörden bärgas under normala förhållanden.

Den utredning av skördeförlusterna på Åland år 1965, som landskapsstyrelsen verkställt, har i huvudsak gällt de skador, som förorsakats brödsåden. Härvid har 1965 års skörd jämförts med de två föregående årens. På grund av den fortgående övergången från mjölkhushållning till spannmålsodling skulle jämförelsen bli missvisande, om den utsträcktes flera år bakåt i tiden. År 1963 blev skörden visserligen på grund av en ovanligt torr sommar och regnig september under det normala, men skörderesultatet måste dock betecknas som liggande inom den normala växlingen mellan goda och dåliga år. Det följande året, 1964, utgör exempel på ett relativt gott år för jordbruket. Ett medeltal av dessa tvenne år ger sålunda en rätt god bild av det skörderesultat, som hade varit att vänta under år 1965, om inga exceptionella omständigheter hade påverkat resultatet och om man bortser från, att den redan nämnda övergången till spannmålsodling hade medfört en större totalskörd i landskapet under detta år.

Enligt införskaffade uppgifter har såsom kvarnvara och utsäde marknadsförts följande spannmålsmängder (vete och råg) i miljoner kilogram:

	På Åland	I hela riket
I medeltal åren 1963-64	6,28	332,3
år 1965	2,76	412,7

Då man beaktar även den som fodersäd saluförda skörden av vete och råg, stiger den försålda spannmålsmängden år 1965 för Ålands del till 5,84 milj. kg och för hela riket till c. 590 milj. kg. De låga talen för Åland år 1965 är enbart en följd av skördeskadorna och beror icke på att mindre arealer skulle ha besåtts.

Beträffande den del av spannmålsskörden, som icke saluförts, saknas noggranna uppgifter. Landskapsstyrelsen har emellertid kunnat konstatera, att de åländska lantbrukarna hösten 1965 till följd av den felslagna havreskörden nödgades behålla brödsäd av lägre kvalitet såsom fodersäd i större utsträckning än normalt. Men å andra sidan kunde de i långt mindre omfattning än vanligt reservera spannmål som utsäde för eget be-

hov, emedan skörden till stor del var oduglig härtill. Det är därför möjligt att ungefärligen bedöma nu ifrågavarande skördeförluster enbart på basen av den försålda spannmålen.

Enligt uppgifter från partiaffärerna har de åländska jordbrukarna i spannmålslikvider erhållit sammanlagt följande belopp:

År 1963	2.470.000 mk	)	i medeltal 3.270.000 mk
1964	4.070.000 "	)	
1965	2.477.000 "		

Sedan spannmålspriset för år 1963 justerats till prinsnivån för år 1965 enligt statens spannmålsförråds grundpris för vete, erhålles som medelvärde för åren 1963 och 1964 försäljningssumman 3.405.000 mk. Jämfört med detta medeltal utgjorde underskottet i den försålda spannmålsskördens värde år 1965 hela 928.000 mk. Samtidigt drog skördearbetet osedvanligt höga kostnader.

Landskapsstyrelsen har även undersökt, hur skördeskadorna i fråga om brödsäden drabbade enskilda lägenheter. Genom ett flertal kungörelser uppmanades jordbrukarna förete sina försäljningskvitton på respektive kommunalkansli. Inom utsatt tid företedde 709 jordbrukare sina kvitton, motsvarande en försåld spannmåls mängd om 3,75 milj. kg. Av denna mängd hade endast 31,0 % godkänts som kvarnvara till ett medelavräkningspris om 47,5 p/kg samt resten, eller 69,0 %, som fodersäd till ett medelpris av 32,7 p/kg. Medelavräkningspriset för hela denna spannmåls mängd blev 37,3 p/kg. Enligt den av Pellervos Marknadsforskningsinstitut uppgjorda statistiken var producentpriset för vete i hela landet under månaderna september-december 1965 i medeltal 58,4 p/kg och för råg nära 60 p/kg i fråga om kvarnvara.

Det är sålunda uppenbart, att större delen av de åländska spannmålsodlarna lidit mycket kännbara förluster på grund av skördeskadorna hösten 1965. Framförallt gäller detta dem, som övergått till kreaturslös jordbruksdrift. Men överhuvud är den åkerareal, som används för spannmålsodling på Åland, relativt sett, betydligt större än i riket, vilket gör förlusterna mera kännbara för de åländska odlarna. Förlusterna blir också kännbarare för de enskilda odlarna därigenom, att lägenheterna i allmänhet har liten åkerareal.

Ökad spannmålsodling innebär minskat överskott på mjölkhushållningsprodukter och är sålunda direkt till fördel ur statsfinansiell och nationalekonomisk synpunkt. Vete- och rågarealerna på Åland var år 1965 mer än 1.500 ha större än de skulle ha varit, ifall spannmålsodlingen här haft samma relativa omfattning som i hela riket. Om 1.500 ha åker i stället hade använts för produktion av foderväxter för ett i motsvaran-

de mån ökat mjölkbestånd, så skulle detta ha medfört en höjning av den årliga mjölkproduktionen på Åland med omkring 150.000 kg. För staten skulle detta ha inneburit ökade utgifter om c. 700.000 mk i form av prissänkningssersättningar och exportpremier för smör. Det kan därför inte ligga i samhällets intresse, att jordbrukare, som ägnar sig åt spannmålsodling, tillåtes råka i ekonomiska svårigheter på grund av exceptionella väderleksförhållanden.

År 1962 drabbades stora delar av landet av svåra skördeförluster. Detta år kunde i hela landet saluföras blott 186,9 milj. kg vete och råg såsom kvarnvara och utsäde medan medeltalet för åren 1960-61 uppgick till 325,8 milj. kg. För att i viss mån ersätta det uppkomna inkomstbortfallet anvisade riksdagen ett anslag om 111.135.000 mk, motsvarande ungefär hälften av de beräknade skördeskadorna (Regeringens proposition № 139/62). Detta anslag användes dels för allmänna stödåtgärder, såsom höjning av mjölkpriset och priset på fodersäd, och dels för direkta ersättningar åt odlarna med beaktande av en viss självrisk i enlighet med statsrådets beslut av den 27.2.1963 om ersättning åt lägenhet för skördeskadorna på odlingar (FFS 115/63). Skördeskadorna detta år var av mindre omfattning på Åland än i riket i övrigt och täcktes till större delen av nämnda självrisk och de allmänna prisstöden.

Den felslagna spannmålsskörden på Åland år 1965 synes nu motivera särskilda stödåtgärder för jordbruket här, ehuru motsvarande stöd ej erlägges i riket detta år. Den compensation, som lantbrukarna kan erhålla genom lägre beskattningsgrunder vid kommunalbeskattningen och individuella skattelättnader på grund av skördeskadorna, är nämligen med hänsyn till skadornas omfattning helt otillräcklig. Enligt den av landskapsstyrelsen verkställda utredningen skulle ett anslag om 430.000 mk för det åländska jordbruket år 1965 skäligen motsvara 1962 års skördeskadeersättningar i riket. I överensstämmelse med andemeningen i 30 § 2 mom. Självstyrelselagen torde ett så stort engångsanslag böra underkastas Ålandsdelegationens förhandsprövning och sålunda utverkas i extraordinarie väg.

Anslaget i fråga skulle disponeras på följande sätt:

- a) Cirka 250.000 mk för erläggande av ett tilläggspris om 10 p/kg för den mängd vete och råg, som avräknats som fodersäd. Ersättningarna härvidlag skulle få uppgå till högst 2.500 mk per lägenhet.
- b) Cirka 120.000 mk för erläggande av ett tilläggspris om 3 p/kg för den till mejerierna under månaderna april och maj år 1966 levererade mjölmängden. (År 1965 invägdes till de åländska mejerierna under dessa månader sammanlagt 3,79 milj. kg mjölk). Härutöver skulle av detta belopp

erläggas ett bidrag per ko inom sådana områden, vilka icke under förenämnda månader har möjlighet att leverera mjölk till mejeri, motsvarande ovannämnda tilläggspris.

c) Cirka 60.000 mk för erläggande av ersättning åt sådana jordbrukare, vilka genom tillförlitliga intyg kunna bestyrka, att betydande arealer av råg och vete icke kunnat skördas till följd av de ogynnsamma väderleksförhållandena. Detta bidrag skulle beräknas enligt 25 p/kg för en hektarskörd enligt medelavkastningen för de berörda växtslagen under de senaste fem åren.

Med beaktande av vad ovan framförts får landstinget vördsamt anhålla att Ålandsdelegationen måtte anvisa ett extraordinarie anslag om 430.000 mk för ersättning av 1965 års skördeskador.

Mariehamn, den 1966.

På landstingets vägnar:

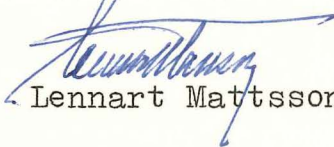
.....
talman.

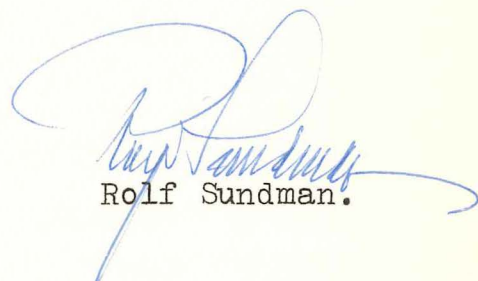
.....
vicetalman.

.....
vicetalman.

Mariehamn, den 24 mars 1966.

På finansutskottets vägnar:

Lennart Mattsson.

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Lennart Mattsson, viceordföranden Evald Häggblom samt ledamöterna Gunnar Häggblom, Leandersson och Lindfors.

Till Å l a n d s d e l e g a t i o n e n

från Ålands landsting.

På grund av exceptionellt ogynnsamma väderleksförhållanden

under år 1965 drabbades det åländska lantbruket av stora skörde-

förluster. Efter en kall och torr vår och försommar följde en varm

och nederbördsrik skördeperiod. Dessa två väderlekstyper, var-
dera ogynnsamma, samverkade till en mycket försenad utveckling
av samtliga grödor. Mognadsstadiet för stråsäden inföll c. 5 ve-
kor senare än normalt, och skörden försenades ytterligare av den
fuktiga väderleken. Samtliga stråsädesslag drabbades härigenom
omfattande kvalitetsskador, främst groningsskador. För så gott
som alla grödor blev skörderesultatet både kvantitativt och kvali-
tativt avsevärt under genomsnittet.

De ogynnsamma väderleksförhållandena berörde hela landskapet,
med endast mindre lokala variationer. I landet i övrigt var skö-
deskadorna av jämförelsevis ringa omfattning. Till och med i det
närliggande Åboland kunde spannmålsskörden bärgas under normala
förhållanden.

Den utredning av skördeförlusterna på Åland år 1965, som lan-
skapsstyrelsen verkställt, har i huvudsak gällt de skador, som
förorsakats av brödsäden. Härvid har 1965 års skörd jämförts med de
två föregående årens. På grund av den fortgående övergången från
mjölkhus-hållning till spannmålsodling skulle jämförelsen bli mi-
visande, om den utsträcktes flera år bakåt i tiden. År 1963 blev
skörden visserligen på grund av en ovanligt torr sommar och reg-

september under det normala, men skörderesultatet måste dock be-
tecknas som liggande inom den normala växlingen mellan goda och
dåliga år. Det följande året, 1964, utgör exempel på ett relativt
gott år för jordbruket. Ett medeltal av dessa tvenne år ger sålunda
en rätt god bild av det skörderesultat, som hade varit att vänta
under år 1965, om inga exceptionella omständigheter hade påverkat
resultatet och om man bortser från, att den redan nämnda övergången
till spannmålsodling hade medfört en större totalskörd i landska-
pet under detta år.

Enligt införskaffade uppgifter har såsom kvarnvara och utsäde
marknadsförts följande spannmålsmängder (vete och råg) i miljoner
kilogram:

	På Åland	I hela riket
I medeltal åren 1963-64	6,28	332,30
år 1965	2,76	412,70

Då man beaktar även den som fodersäd saluförda skörden av vete
och råg, stiger den försälda spannmålsmängden år 1965 för Ålands
del till 5,84 milj.kg och för hela riket till c. 590 milj. kg.
De låga talen för Åland år 1965 äro enbart en följd av skördeska-
dorna och beror icke på att mindre arealer skulle ha besätts.

Beträffande den del av spannmålsskörden, som icke saluförts, saknas noggranna uppgifter. Landskapsstyrelsen har emellertid konstatat konstatera, att de åländska lantbrukarna hösten 1965 till följd av den fetslagna havreskörden nödgades behålla brödsäd av lägre kvalitet såsom fodersäd i större utsträckning än normalt. Men å andra sidan kunde de i långt mindre omfattning än vanligt reservera spannmål som utsäde för eget behov, emedan skörden till stor del var oduglig härtill. Det är därför möjligt att ungefärligen bedöma nu ifrågavarande skördeförluster enbart på basen av den försålda spannmålen.

Enligt uppgifter från partiaffärerna har de åländska jordbrukarna i spannmålslikvider erhållit sammanlagt följande belopp:
År 1965 2.477.000 mk.

I medeltal åren 1963-1964 3.270.000 mk.

Sedan spannmålspriset för år 1963 justerats till prisenivån för år 1965 enligt statens spannmålsförråds grundpris för vete, erhålles som medelvärde för åren 1963 och 1964 försäljningssumman 3.405.000 mk. Jämfört med detta medeltal utgjorde underskottet den försålda spannmålsskördens värde år 1965 hela 928.000 mk. Samtidigt drog skördarbetet osedvanligt höga kostnader.

Landskapsstyrelsen har även undersökt huru skördeskadorna i fråga om brödsäden drabbade enskilda lägenheter. Genom ett flertal kungörelser uppmanades jordbrukarna förete sina försäljningskvitton på respektive kommunalkansli. Inom utsatt tid företedde 709 jordbrukare sina kvitton, motsvarande en försåld spannmålsmängd om 3,75 milj. kg. Av denna mängd hade endast 31,0 % godkänts som kvarnvara till ett medelavräkningspris om 47,5 p/kg samt resten eller 69,0 % som fodersäd till ett medelpris av 32,7 p/kg. Medelavräkningspriset för hela denna spannmålsmängd blev 37,3 p/kg. Enligt den av Pellervos Marknadsforskningsinstitut uppgjorda statistiken var producentpriset för vete i hela landet under månaderna september-december 1965 i medeltal 58,4 p/kg och för råg nära 60 p/kg i fråga om kvarnvara.

Det är sålunda uppenbart, att större delen av de åländska spannmålsodkarna lidit mycket kännbara förluster på grund av skördeskadorna hösten 1965. Framförallt gäller detta dem, som övergått till kreaturslös jordbruksdrift. Men överhuvud är den åkerareal, som används för spannmålsodling på Åland, relativt sett, betydligt större än i riket, vilket gör förlusterna mera kännbara för de åländska odlarna. Förlusterna blir också kännbarare för de

enskilda odlarna därigenom, att lägenheterna i allmänhet har liten åkerareal.

Ökad spannmålsodling innebär minskat överskott på mjölkhus-
hållningsprodukter och är sålunda direkt till fördel ur stats-
finansiell och nationalekonomisk synpunkt. Vete- och rågarealen
på Åland var år 1965 mer än 1.500 ha större än de skulle ha va-
rit, ifall spannmålsodlingen här haft samma relativa omfattning
som i hela riket. Om 1.500 ha åker i stället hade använts för
produktion av foderväxter för ett i motsvarande mån ökat mjölk-
kobestånd, så skulle detta ha medfört en höjning av den årliga
smörproduktionen på Åland med omkring 150.000 kg. För staten
skulle detta ha inneburit ökade utgifter om c. 700.000 mk i form
av prissänkningers ersättningar och exportpremier för smör. Det
därför inte ligga i samhällets intresse, att jordbrukare, som
ägna sig åt spannmålsodling, tillåtas råka i ekonomiska svårig-
heter på grund av exceptionella väderleksförhållanden.

År 1962 drabbades stora delar av landet av svåra skördeför-
luster. Detta år kunde i hela landet saluföras blott 186,9 mil-
kg vete och råg såsom kvarnvara och utsäde, medan medeltalet för
åren 1960-61 uppgick till 325,8 milj. kg. För att i viss mån

sätta det uppkomna inkomstbortfallet anvisade riksdagen ett an-
slag om 111.135.000 mk, motsvarande ungefär hälften av de beräk-
nade skördeskadorna (Regeringens proposition Nr 139/62). Detta an-
slag användes dels för allmänna stödåtgärder såsom höjning av
mjölkpriset och priset på fodersäd, dels för direkta ersättningar
åt odlarna med beaktande av en viss självrisk i enlighet med stats-
rådets beslut av den 27.2.1963 om ersättning åt lägenhet för skör-
deskador på odlingar (FFS 115/63). Skördeskadorna detta år voro
av mindre omfattning på Åland än i riket i övrigt och täcktes
till större delen av nämnda självrisk och de allmänna prisstöden.

Den felslagna spannmålsskörden på Åland år 1965 synes nu mo-
tivera särskilda stödåtgärder för jordbruket här, ehuru motsva-
rande stöd ej erlägges i riket detta år. Den kompensation, som
lantbrukarna kunna erhålla genom lägre beskattningsgrunder vid
kommunalbeskattningen och individuella skattelättnader på grund
av skördeskadorna, är nämligen med hänsyn till skadornas omfattning
helt otillräcklig. Enligt den av landskapsstyrelsen verkställda
utredningen skulle ett anslag om 430.000 mk för det åländska jord-
bruket år 1965 skäligen motsvara 1962 års skördeskatteersättningar
i riket. I överensstämmelse med stadgandet i 30 § 2 mom. själv-

styrelselagen torde ett så stort engångsanslag böra underkastas Ålandsdelegationens förhandsprövning och sålunda utverkas i extraordinarie väg.

Anslaget i fråga skulle disponeras på följande sätt:

a) Cirka 250.000 mk för erläggande av ett tilläggspris om 10 p/kg för den mängd vete och råg, som avräknats som fodersäd. Ersättningarna härvidlag skulle få uppgå till högst 2.500 mk per lägenhet.

b) cirka 120.000 mk för erläggande av ett tilläggspris om 3 p/kg för den till mejerierna under månaderna april och maj år 1966 levererade mjölmängden. (År 1965 invägdes till de åländska mejerierna under dessa månader sammanlagt 3,79 milj. kg mjölk). Härutöver skulle av detta belopp erläggas ett bidrag per ko inom sådana områden, vilka icke under förenämnda månader haft möjlighet att leverera mjölk till mejeri, motsvarande ovannämnda tilläggspris.

c) cirka 60.000 mk för erläggande av ersättning åt sådana jordbrukare, vilka genom tillförlitliga intyg kunna styrka, att betydande arealer av råg och vete icke kunnat skördas till följd av de ogynnsamma väderleksförhållandena. Detta bidrag skulle

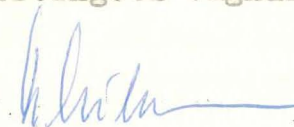
beräknas enligt 25 p/kg för en hektarskörd enligt medelavkastningen för de berörda växtslagen under de senaste fem åren.

Med beaktande av vad ovan framförts får landstinget vördsamt anhålla,

att Ålandsdelegationen måtte anvisa ett extraordinarie anslag om 430.000 mk för ersättning av 1965 års skördeskador.

Mariehamn den 26 mars 1966.

På landstingets vägnar:

Th. Eriksson

talman.

Evald Häggblom

vicetalman.

Eliel Persson

vicetalman.